

A fénylényeken innen, a betonhegyen túl

Andrási Edina, Budán Miklós
és Varga Dóra kiállítása

BORDÁCS ANDREA

KAS Galéria, 2020. XI. 13. – XII. 3.

A KAS Galéria újabb kiállításaival folyamatos határokat lép át, akár korábbi programjaihoz képest is. Ennek hallatán eszünkbe juthat a transzgresszió kifejezés, különösen a felállítható számos dichotómia hallatán: külső-belső, természetes-mesterséges, tömör-transzparens, eleven-élettelen, bár most nem a saját határaink, a bataille-i test, hanem az anyag, a forma és a szerkezetek határátlépéséről van szó.

Ezek a művek inkább a dizájn és a képzőművészet határán egyensúlyoznak, s noha a két terület közti meccset már sokszor lejátszották, az mégis rendre izgalmas műveket hoz létre. Számos alkotó munkássága e két terület metszéspontjában található, gondoljunk például Olafur Eliasson különböző érzékszerveket megcélzó alkotásaira. Amiket most láthatunk Budán Miklóstól, Andrási Edinától és Varga Dórától, azok hasonló attitűdűek, így nevezhetjük őket futurisztikus objektumoknak, utópiáknak és disztópiáknak is, és a klasszikus esztétika fogalmaival nem igazán leírhatók. Platón számára a tárgyi világ is az ideák tökéletlen másolata, a művészet pedig a másolat másolata, míg az arisztotelészi esztétika kulcsfogalma a mimézis, az utánzás. Ezekről végképp nincs szó e munkákban.

Visszatérve a határátlépéshez, e művek anyaghasználatukat tekintve értelmezhetők a dizájn keretén belül, ám nem használati tárgyak, hanem plasztikák, melyeknek történetesen üveg, beton és porcelán a médiumuk. Tehát kemény, éles, esetenként törékeny anyagok. Mindegyik művész alkotásaiban nagy hangsúly esik a külső forma és a belső struktúra viszonyára. Hangsúlyos náluk a pozitív és a negatív formák

ANDRÁSI EDINA: *Telepesek a Holdon*, 2020,
1290 °C-on égetett porcelán, 50×45×35 cm
A művész jóvoltából

Fotó: Regős Benedek

megléte. Budán Miklósnál éles, hegyes formákkal, míg Varga Dóránál lekerekített, amorf, Andrási Edinánál pedig egészen organikus alakzatokkal találkozhatunk.

Budán Miklós építészet és képzőművészet határán egyensúlyozó betonplasztikáit két csoportra lehet osztani. Formai és jelentésbéli szempontból egyaránt markánsan eltérnek egymástól, noha a kiindulópontjuk, a külső forma és a belső struktúra viszonya és azok egymásra gyakorolt hatása azonos. Inspirációként szívesen tekint a brutalista építészet szobrászati értékekben bővelkedő épületeire. Plasztikái minden esetben közvetlenül a negatívok megépítésével, más szóval a hiány vagy űr megkomponálásával kezdődnek, és az ezt követő öntés folyamán a beton által nyerik el anyagi valóságukat.

Az *Élesített szerkezetek* címet viselő plasztikai esetében a szó szoros értelmében olyan konstrukció megkomponálására volt szükség, amely képes önsúlyának hordozására, így az alkotásnak ez a módja párbeszédet eredményez forma és funkció között, feszültségei és nyugvópontjai

meghatározzák plasztikai végleges megjelenését. Fontos volt számára a szigorú, ipari jellegű formák szépségének, az anyag rusztikusságának és a „félelmet keltő”, „veszélyes” megjelenésnek a komplementer alkalmazása.

Budán Miklós betontárgyaihoz képest természeti képződményt imitálnak Varga Dóra *Corpuscle*, *testecskek* című sorozatának darabjai. A műveket a természeti, biológiai folyamatok időbelisége, a kőzetlemezek mozgása, rétegződése inspirálta. Az eltérő színű transzparens üvegek különböző rétegeket hoznak létre, mintha a föld metszetét látnánk. A szobor felső felülete lencse alakúra csiszolt, melyen keresztül torzított képként jelenik meg az oszlopok által strukturált belső tér. A nagyítóként működő felület mikroszkopikus világot idéz. Egészen más a látvány, ha felülről nézünk a tárgyak áttetsző belsejébe, mint ha csak távolabbról szemlélnénk őket, így a néző mozgása alakítja a szobrot. A mű szabályos geometrikus formákból áll, a színek és a torzítás hatására mégis organikus érzetet kelt. Munkái geometrikus formájú cseppkőbarlangokat idéznek.

A szobrok másik csoportja a *Sound spill*, egy interaktív audiovizuális installáció, Esteban de la Torre közreműködésével, amely látványában a környezetszennyezésre utal. Az külön izgalmas, hogyan képes egy nonfiguratív objekt egy narratív jelenségre reflektálni.

BUDÁN MIKLÓS: *Élesített szerkezet 2–3*, 2020, betonöntvény, 52×55×46 és 56×32×29 cm, A művész jóvoltából

Kiállítási enteriőr, KAS Galéria, 2020

A lencseformákban vízbe ömlő olaj látványa rudakkal egészül ki, melyekhez ha hozzáérünk, a posztamensbe rejtett eszköz által zörejek válnak hallhatóvá. A hangok rudanként változnak, mind a három tárgynál eltérő a hangkarakter, attól is függően, hogy ki „zenél”, improvizál rajtuk. A hangulat lehet például meditatív, nyugodt, illetve vészjósló, segélykérő hatású is, a látvány pedig különös határhelyzetet a természetes és a mesterséges között.

Varga Dóra természetet idéző formáit mintegy továbbviszi András Edina, akinek világító porcelánobjektjei organikus élőlényeket, felngyított mikrobákat, azonosíthatatlan, bár néha lámpára emlékeztető, biomorf alakokat idéznek. Anyaguk is ilyen határeset, megtévesztő hatásúak. A papír és a porcelán ötvözésével épített, vékony és átlátszó porcelánformák belsejében elhelyezett fényforrás láthatóvá teszi az égetés során füstté vált szerves papír struktúráját.

András Edina művei mintha Cronenberg valamelyik biohorror-biopunk filmjének szereplői lennének, rokonai az eXistens méhlepény alakzatú kontrollerjének vagy a testbe épített bioportba csatlakoztatható, köldökzsinór formájú játékkábelnek. Hogy nem oly távoli az asszociációm, jelzi, hogy egyik munkájának *Fénylepény* a címe. Így ír róluk: „Az itt látható újabb munkák fiktív lények, melyek kifejlődésük kezdeti szakaszában vannak. A jövő élőlényei ezek, melyek a mesterséges és az organikus lét hibridjei.”

Mind a három alkotó munkáiban meghatározó a pozitív és a negatív terek alkalmazása, egymásra való reflektálása. Szintén közös bennük az iparianyag-használat (beton, üveg, porcelán), s hogy az általuk használt kemény anyag sérülékeny, törékeny. A tárgyak egymással is párbeszédet folytatnak: Budán Miklós éles, kemény betonobjektjeinek mintegy pendant-jai András Edina organikusnak tűnő, áttetsző, belülről megvilágított törékeny tárgyai. A köztük lévő konfliktus közt egyensúlyoz Varga Dóra ugyancsak transzparens, de kemény üvegtárgyaival.

fotó: Regős Benedek

VARGA DÓRA: *Corpuscle*, 2020, öntött, csiszolt, savazott, polírozott üveg
A művész jóvoltából